

Çatışmaların Çözümüne Yaklaşım Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

Yıldı Arzu Aba¹, Özen Kulakaç²

¹*İstanbul Aydın Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İstanbul*

²*Akdeniz Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Antalya*

ÖZET

Çatışmaların çözümüne yaklaşım ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması

Amaç: Bu çalışma, flört eden üniversite öğrencilerinde şiddet ve yaralanma durumunu belirlemek üzere Straus, Hamby, Boney-McCoy, & Sugarman tarafından 1972 yılında geliştirilen ve 1996'da revize edilen "Çatışmaların Çözümüne Yaklaşım Ölçeği'nin (The Revised Conflict Tactics Scales (CTS 2) Türkçe formunun geçerlilik ve güvenilirliğini değerlendirmek amacıyla yapılmıştır.

Gereç ve Yöntem: Araştırmanın örneklemini, Akdeniz Üniversitesi Fakülte ve Yüksekokullarında, I. öğretimde öğrenim gören 624 kız ve erkek öğrenci oluşturmuştur. Veriler 78 maddeden oluşan CTS 2 ölçeği kullanılarak Şubat-Mayıs 2007 tarihleri arasında toplanmıştır. Değerlendirmede "Kendall W Analizi"; Alt-Üst Grup Ortalamaları, Test-Tekrar Test yöntemi; Cronbach alfa analizi ve Pearson momentler çarpımı korelasyonu yöntemleri kullanılmıştır. CTS 2'nin dil geçerliliği analizi için Türkçe'ye çevirisi ve geri çevirisi yapılmıştır.

Bulgular: Kapsam geçerliliği için uzman görüşü alınmış, uzmanlar arasında görüş farklılıkları bulunmadığı belirlenmiştir ($W=0.247$, $p>0.05$). Ölçeğin ve alt boyutlarının test-tekrar test güvenilirlik katsayıları 0.97 ile 1.00 ($p=0.00$), iç tutarlık güvenilirlik katsayıları 0.76 ile 0.89 arasındadır. Ayrıca ölçeğin %27'lik alt-üst grupların ortalamaları arasındaki tüm farkların anlamlı olduğu, düzeltilmiş madde-toplam korelasyonlarının 0.17 ile 0.68 arasında sıralandığı bulunmuştur. Değeri 0.20'nin altında olan 9 maddenin ölçekten çıkarılmasının, genel ölçeğin güvenilirlik kat sayısını etkilemediği saptandığından ölçekten çıkarılmamasına karar verilmiştir.

Sonuç: Çatışmaların çözümüne Yaklaşım Ölçeği'nin Türkçe formunun Türk üniversite öğrencilerinde flört şiddetini ölçmek için geçerli ve güvenilir bir araç olduğu saptanmıştır. Bundan sonra yapılacak araştırmalar için, CTS 2'nin farklı sosyo-demografik özelliklere sahip gruplarda uygulanması ve bu gruplardaki geçerlik ve güvenilirliğinin incelenmesi önerilmektedir.

Anahtar kelimeler: Flört şiddeti, çatışmaların çözümüne yaklaşım ölçeği, geçerlik ve güvenilirlik, hemşirelik

ABSTRACT

The revised conflict tactics scales (CTS2): validity and reliability study

Objective: The aim of this dissertation was to evaluate the validity and reliability factors of the Turkish version of CTS 2 Scale (The Revised Conflict Tactics) which was developed by Straus, Hamby, Boney-McCoy, & Sugarman in 1972 and renewed in 1996.

Material and Methods: The sample of this research involved 624 female and male who were students of the faculties and colleges of Akdeniz (Mediterranean) University. The research data was collected by CTS 2 Scale that is consisted of 78 items in February-May 2007. For evaluation, "Kendall W Analysis", Up and Down Average, Test and Retest methods; Cronbach Alpha Analysis and Pearson Moments Product Correlation methods were used.

Results: As for the CTS 2's language validity analysis, the questionnaire was firstly translated into Turkish after then was translated back into English.

Results: The content validity was performed by 6 specialists and it was found that there was not any differences among them ($W = 0.247$, $p>0.05$). The scale and its subdivisions' test and retest reliability coefficients were 0.97-1.00 ($p=0.00$), and inner consistent coefficients were from 0.76 to 0.89. In addition, it was found that 27% of the scale's up and down groups average was totally meaningful and corrected total item coefficients were enumerated 0.17 and 0.68. Since the 9 item whose value was under 0.20 did not affect the whole reliability of the scale, it was decided not to take them out of the scale.

Conclusion: The Revised Conflict Tactics Scale's Turkish translation was determined as reliable and valid meant to measure the dating violence among Turkish university students. As for the new researches, it was recommended to apply the CTS 2 on different groups that carry different socio-demographic features and analysis of the validity and reliability of the Turkish version of CTS 2.

Key words: Dating violence, conflict tactics scales, validity and reliability, nursing

Bakırköy Tıp Dergisi 2016;12:33-43

Bu makale 20-22 Mart 2008 tarihlerinde Hacettepe Üniversitesi'nde gerçekleştirilen I. Kadın Sağlığı Kongresi'nde Sözel Bildiri olarak sunulmuştur.

Yazışma adresi / Address reprint requests to: Yıldı Arzu Aba
İstanbul Aydın Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü,
İstanbul

Telefon / Phone: +90-212-444-1428

Elektronik posta adresi / E-mail address: yildaarzum@hotmail.com

Geliş tarihi / Date of receipt: 13 Mayıs 2014 / May 13, 2014

Kabul tarihi / Date of acceptance: 1 Eylül 2015 / September 1, 2015

GİRİŞ

Şiddet, alınan tüm önlemlere karşın toplumsal bir sorun olarak önemini korumaya devam etmektedir. Dünya Sağlık Örgütü'nün (2002) tanımına göre şiddet, fiziksel güç ya da kuvvetin isteyerek, kendine, başkasına ya da bir topluluğa karşı fiziksel ve psikolojik zarara, ölüme, gelişim sorunlarına ya da yoksunluğa neden olacak şekilde tehdit edici biçimde ya da gerçekten kullanılmasıdır. Şiddet olgusunun incelenmesine yönelik olarak yapılan araştırmalar şiddetin tek bir boyutta ele alınamayacak kadar karmaşık bir olgu olduğunu göstermektedir. Şiddetin, toplumun her kesiminde ve yaşamın birçok alanında birden görülüyor olması onun karmaşık doğasının bir yansımasıdır (1).

İlişkilerdeki şiddet üzerine yapılmış çalışmaların öncelikle evli çiftlere ve çocuğa odaklandığı görülmektedir (2,3). Flört eden ya da evli olmaksızın birlikte yaşayan çiftler arasındaki şiddet ise literatürde 1970'lerden itibaren yer almaya başlamıştır (3,4,5). Oysa son yıllarda evlilik bağı olmaksızın sürdürülen ilişkilerdeki artışla birlikte, bu çiftler arasında şiddet olgusu (Dating violence) önemli bir toplum sağlığı sorunu olarak ortaya çıkmıştır (3,6,7,8). İstatistiklerin her üç flört ilişkisinden birinde çiftlerin şiddet davranışı deneyimlediklerini göstermesi, sorunun ciddiyetini ortaya koyar niteliktedir (7).

Flört şiddeti; evli olmadan duygusal bir beraberlik yaşayan, daha çok 16-24 yaşlar arasındaki kızlar ve erkeklerin karşılıklı olarak birbirlerine uyguladıkları şiddet içeren davranış olarak tanımlanmaktadır (2,8). Dietz ve Jasinski 25 yaşından küçük çiftlerin flört şiddeti açısından riskli grup olarak ele alınmalarının gerekliliğini vurgulamıştır (9). Kişiler arası modele göre çatışmaların kaynağı daha çok eşler arasındaki negatif davranış ve duyguların karşılıklı değiş tokuşudur. Bu değiş tokuşta eşler daha da stresli ve mutsuz olmaya açık hale gelir. Uzmanlar ilişkide çatışma ve mutsuzluğun şiddet riskini artırdığını belirtmektedir (5). Sonuçta sorunlu çiftlerde şiddete dönüşebilen sözel saldırganlık ve stres düzeyi artmaktadır.

Flört şiddetinin ortaya çıkmasında ailesel/toplumsal ve bireysel risk faktörleri etkili olmaktadır. Bunlardan ailesel/toplumsal risk faktörleri gençlere şiddet uygulamaya neden olan hazırlayıcı sosyal normları sunmaktadır (10). Bu yaklaşıma göre toplum bireyleri şiddet davranışı gösterecek şekilde sosyalle etmekte ve şiddeti onaylamaktadır. Sosyal yapı bireylerin, şiddete maruz kalma ya

da uygulamalarında önemli olan düşük benlik saygısı ve antisosyal ve agresif davranış özelliklerine sahip olmalarında etkili olmaktadır (11). Cinsel olarak istismar edici davranışlar gösteren genç erkeklerin genellikle flört etme ve cinselliğe ilişkin bilgi ve beceri eksikliği olduğu ve sosyal izolasyona eşlik eden yüksek düzeyde sosyal anksiyeteye sahip oldukları anlaşılmıştır (12). Genç erkek ve kızlarda sosyal becerilerin geliştirilememesinde, kendini cazip bulmama ya da reddedilme ve komik olma korkusu etkilidir. Sosyal becerilerin yetersiz oluşunun düşük benlik saygısı ve duygusal yalnızlıkla sonuçlanması ise sürpriz değildir (10,11,12).

Flört eden çiftlerde şiddet davranışı açısından bireysel risk faktörlerinin önemine vurgu yapan yaklaşıma göre ise şiddet uygulayanlarda uygulamayanlara göre bazı yerleşik kişilik özelliklerinin (negatif, düşmanca, sinirli, düşük öfke ve korku eşiği, duygulanımda negatiflik ve dengesizlik) varlığı söz konusudur. İlaç, alkol ve madde kullanımı flört ilişkisinde şiddet sergileme olasılığını artırmaktadır. Şiddet için bir başka bireysel risk faktörü olarak kıskançlık gösterilmektedir. Kıskançlık gösteren partnerde flört ettiği kişi ile olan ilişkisinin tehdit altında olduğu duygusu hakimdir (8,13). Kıskançlığa eşlik eden güçsüzlük duygusu olaylar ya da insanlar üzerinde baskı kurma, kontrol gereksinimi ve şiddetle sonuçlanabilir. Yapılan çalışmalarda kıskançlık risk sıralamasında ilk sıradadır (8,13,14).

ABD'de 2007 yılında şiddete bağlı olarak hayatını kaybeden 2340 kişinin %70'ini kadınlar oluşturmaktadır (15). Hickmen ve Jaycox'a göre, ABD'de 1993-1999 yılları arasında partnerlerinden fiziksel şiddet gören 16-19 yaşları arasındaki genç kızların %22'sinin şiddet sonucu öldüğü rapor edilmiştir (16). Kişiler arası şiddet türlerinden birisi olarak tanımlanan flört şiddeti sözel, psikolojik, fiziksel, cinsel ve ekonomik şiddet unsurlarının tümünü içermektedir (1,8,17). O'Keefe ve Treister'in 385'i erkek, 554'ü kız 939 öğrenci üzerinde yaptığı çalışmada erkeklerin daha çok fiziksel şiddet, kızların ise daha çok cinsel şiddet gördükleri ve sıklıkla şiddetin erkekler tarafından başlatıldığı rapor edilmiştir (14). Rivas ve arkadaşları 16-20 yaş grubunda yer alan 2416 kişi üzerinde, CTS 2 ölçeğini kullanarak yaptıkları çalışmada, kadınların erkeklere göre hatırı sayılır derecede daha fazla şiddete maruz kaldığını, %4.6'sının ciddi sağlık sonuçlarının bulunduğunu belirtmektedir (18). Timothy ve arkadaşlarının yaş ortalaması 17.1 olan 973 kız öğrenci üzerinde yaptıkları çalışmada, fiziksel ve cinsel şiddet uygulanan kızların %48'inin cinsel

ilişkilerinde kondom kullanmadığı, %10'unda cinsel yolla bulaşan hastalık geliştiği, %22'sinin ise gebe kaldığı tespit edilmiştir. Yapılan bu çalışmada gençlerin şiddeti çoğunlukla "fiziksel" boyutuyla algıladıkları belirtilmiştir (8). Bu durum gençlerin fiziksel şiddet dışındaki şiddet türlerini "normalleştirilmesi", dolayısıyla sürekli olarak bu şiddet türlerine maruz kalma ve/veya uygulamaları ile sonuçlanabilmektedir.

Türkiye'de flört eden çiftler arası şiddetin ele alınması çok yeni olup, konuya ilişkin literatür oldukça sınırlıdır. Oysa küreselleşen dünyada değişen sosyo-kültürel özellikler Türkiye'de de flört eden gençlerin oranında hızlı artışa neden olmuştur. Özcebe ve arkadaşları tarafından 148 öğrenci ile yapılan bir araştırmada, gençlerin %59.7'si şimdiye kadar bir flörtü olduğunu, %8.1'i flört ilişkisi sırasında şiddete maruz kaldığını, %6.8'i ise şiddet uyguladığını ifade etmiştir. Grubun %31.6'sı flört ilişkisi sırasında şiddete maruz kalan bir arkadaşlarının olduğunu, şiddete maruz kalan arkadaşlarının cinsiyetinin %87.8 ile kadın olduğunu belirtmiştir (19). Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması sonuçlarına göre, kadınların eşi ya da birlikte olduğu kişilerden yaşamının herhangi bir döneminde şiddete maruz kalma oranı %41.9'dur. Aynı araştırmanın sonuçlarına göre, kadınların %9'u son 12 ayda evli olmayıp birlikte oldukları kişilerden (erkek arkadaş, sözlü ve nişanlı) fiziksel şiddet gördüğünü belirtmiştir (20).

Partnerlerinden fiziksel, psikolojik, ekonomik ve/veya cinsel şiddet gören bireylerin sağlığı olumsuz yönde etkilenmektedir. Hyman'ın belirttiğine göre, İngiltere'de flört eden çiftler arası şiddet sonucu oluşan fiziksel zarara bağlı acil servise her yıl 250.000 kişi başvurmakta, başvuruların büyük çoğunluğunu kadınlar oluşturmaktadır (13). Şiddetin sağlık üzerine etkisi, doğrudan yaralanma olarak ortaya çıkabildiği gibi, fizyolojik ya da psikolojik diğer hastalıklar için risk oluşturmaktadır. Bu nedenle şiddet yalnız bir sağlık sorunu değil aynı zamanda sağlığı etkileyen bir risk faktörü olarak da ele alınmaktadır (21). Ek olarak flört eden çiftler arasındaki şiddet, yalnız fiziksel ve zihinsel sağlık sonuçlarını etkilemesi nedeniyle değil aynı zamanda duygusal bir beraberliğe hazırlandığı yaşam devresinde ortaya çıktığı için önemli bir problemdir (6).

Bireylerin yakın ilişkilerindeki çatışmaları nasıl çözdükleri ve çatışma çözme stratejilerini etkileyen faktörleri sorgulamak önemlidir. Kişilerarası çatışma çözüm stratejilerine ilişkin yazında, üç türlü çatışma çözüm stratejisi

üzerinde daha çok durulmaktadır. Bunlar; "diğer kişi ile işbirliğine girme (uzlaşma)", "diğer kişiye hükmetme ve saldırgan davranma", "diğer kişiden ve ilişkiden kaçınmaya" ilişkin stratejilerdir (22). Kişiler arası çatışmaların çözümünde uzlaşmaya yönelik stratejiler, çatışmanın diğer kişisiyle ortak sorunun yapıcı çözümüne yönelik karşılıklı yüzleşmeyi, çatışmanın her iki tarafının yararına olan yapıcı ve akılcı anlaşmaya ulaşmak üzere karşılıklı problem çözme tartışmalarına girmeyi gerektirmektedir (23). Buna ek olarak uzlaşma, bireyin kendisinin ve diğerinin isteklerini orta düzeyde karşılama arzusu içerir. Şahin ve arkadaşlarının 345 üniversite öğrencisi üzerinde yaptıkları çalışmada, çatışmaları çözümede kadınların daha çok duygularını dile getirdiklerini, erkeklerin ise çatışmaya yakın olduklarını belirlemişlerdir (24).

Ülkemizde flört eden çiftlerdeki şiddetin derecesini, yaygınlığını ve süreğenliğini ölçen bir ölçme aracı bulunmaktadır. Bu nedenle flört eden çiftlerdeki şiddet ve şiddeti etkileyen faktörleri belirleyecek bir ölçme aracı olan "Çatışmaların Çözümüne Yaklaşım" ölçeğinin, yeniden gözden geçirilen formunun (The Revised Conflict Tactics Scales-CTS 2) Türkçe'ye uyarlanması, toplum sağlığı sorunu olan şiddetin derecesini, yaygınlığını ve süreğenliğini doğru ve kısa zamanda belirlenmesine ve bu duruma yönelik profesyonel bakım vericilerin önleme çalışmalarını geliştirerek başarıyla uygulayabilmesine olanak sağlayacaktır. Bu araştırmanın amacı, ilişkilerdeki şiddet içeren davranışlara yönelik geliştirilen Çatışmaların Çözümüne Yaklaşım Ölçeği'nin (CTS 2) Türkçe'ye uyarlayarak flört eden çiftlerde geçerlik ve güvenilirliğini saptamaktır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Ölçek çalışmalarında, her bir madde için örnekleme 5-10 kişi alınması önerilmektedir (25). Bu çalışmada örnekleme büyüklüğü ortalama bir değer olarak her bir ölçek maddesine 8 kişi düşecek şekilde belirlenmiş ve Akdeniz Üniversitesi Fakülte ve Yüksekokullarında, I. Öğretimde öğrenim gören 624 öğrenciye uygulanmıştır. Öğrenciler çalışmaya tabakalı rastgele örnekleme yöntemi kullanılarak seçilmiştir. Bu amaçla Fakülte ve Yüksekokulların her sınıfından örnekleme alınmış, sınıflardaki kız ve erkek öğrenci örnekleme sayısının orantılı olmasına özen gösterilmiştir. Seçim yapılırken cinsiyet oranı dikkate alınmış ve öğrenciler o sınıftan rasgele seçilmiştir. Örnekleme evli çiftler dâhil edilmemiştir. Araştırmada

gönüllülük esas alınmıştır. Katılmak istemeyen öğrenciler yerine aynı yöntemle örneklem kriterlerini taşıyan katılımcılar seçilmiştir.

Araştırmada veriler, 78 maddeden oluşan Çatışmaların Çözümüne Yaklaşım Ölçeği (CTS 2) kullanılarak toplanmıştır. Çatışmaların Çözümüne Yaklaşım Ölçeği (CTS 2): CTS 2, gençlerde flört şiddetinin boyutlarını belirlemek üzere Straus, Hamby, Boney-McCoy, & Sugarman tarafından 1979 yılında geliştirilmiş ve 1996'da yeniden gözden geçirilmiştir (26).

CTS 2 flört eden, beraber yaşayan ya da bir evlilik ilişkisi içinde bulunan çiftlerin, birbirlerine karşı ne derece fiziksel ve cinsel saldırılarda bulduklarını ve sorunlarla karşılaştıklarında mantık ve uzlaşma yetilerini nasıl kullandıklarını ölçmektedir. Ölçeğin uzlaşmayı sorgulayan 12, psikolojik şiddeti sorgulayan 16, fiziksel şiddeti sorgulayan 24, cinsel şiddeti sorgulayan 14 ve yaralanma boyutunu sorgulayan 12 olmak üzere toplam 78 maddesi ve 5 alt ölçeği vardır. Tek sayılı maddeler şiddeti uygulamayı, çift sayılı maddeler ise şiddete maruz kalmayı ölçmektedir (26).

Katılımcılardan, ölçek maddelerinde belirtilen şiddet davranışlarını, geçen sene içinde ne sıklıkta yaşadıklarını 8 dereceli ("0" ile "7" arasında) Likert tipi gösterge çizelgesi üzerinde işaretlemeleri istenmektedir. Maddelere "0" ile "7" arasında verilen yanıtlarda; 1 "Geçtiğimiz yıl içerisinde 1 kez", 2 "Geçtiğimiz yıl içerisinde 2 kez", 3 "Geçtiğimiz yıl içerisinde 3-5 kez", 4 "Geçtiğimiz yıl içerisinde 6-10 kez", 5 "Geçtiğimiz yıl içerisinde 11-20 kez", 6 "Geçtiğimiz yıl içerisinde 20'den fazla kez", 7 "Geçtiğimiz yıl içerisinde değil ama daha önce gerçekleşti", 0 "Hiç gerçekleşmedi" yi anlatmaktadır (27).

Straus ve arkadaşlarının çalışmasında ölçeğin iç tutarlılık kat sayısı 0.88 olarak saptanmıştır (26). Strauss'un belirttiğine göre CTS 2, Afrika ve İspanyol kökenli Amerikalıların da bulunduğu farklı kültürel geçmişlerden gelen 70 bin katılımcının yer aldığı pek çok araştırmada kullanılmış; Çin, Hindistan, Japonya, İsrail, İspanya ve İsveç'in de içinde yer aldığı en az 20 ülkede de uyarlanmıştır. Straus'un belirttiğine göre ölçeğin diğer dillere uyarlamalarında iç tutarlılık kat sayıları; ABD'de 0.88, Japonya'da 0.97, Hindistan'da 0.89, İsrail'de 0.87 olarak bulunmuştur (27).

CTS 2 Ölçeğinin Değerlendirilmesi: CTS 2 basit bir davranış sıklığı belirleme listesi olmasına karşın çeşitli ve karmaşık değerlendirme yöntemleri bulunmaktadır.

Ancak tüm puanlama yöntemleri içinde yaygın olarak kullanılan "prevelans" belirlemedir. Prevelans çalışmalarında, son bir yıl içinde en az bir kez ya da daha fazla şiddet davranışına maruz kalmış ya da uygulamış olma durumunun dikkate alınması önerilmektedir. Bu amaçla, şiddet davranışının kaç kez uygulandığından çok maruz kalmış ya da uygulamış olmak dikkate alınmakta, 1 ve 6 arasındaki yanıtlar "EVET=1" ve 0 ve 7 yanıtları ise "HAYIR=0" olarak kayıt edilmektedir. Bu nedenle ölçek toplam puan üzerinden değerlendirilmemektedir. Ölçekte ters puanlanan madde bulunmamaktadır (27).

Prevalans değerlendirme yöntemi araştırma gereksinimini karşılamıyorsa ölçeğin değerlendirilmesinde sürengelik (=chronicity) ve yıllık oluş sıklığı (=annual frequency) hesaplamaları da yapılabilmektedir. Ayrıca, uzlaşma alt grubu "bilişsel" ve "duygusal"; fiziksel, psikolojik, cinsel şiddet ve yaralanma alt grupları için ise "minör" ya da "ciddi" olarak değerlendirilebilmektedir(27). Bu çalışmada yıllık oluş sıklığı değerleri kullanılmıştır.

Çatışmaların Çözümüne Yaklaşım Ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlanmasına yönelik olarak geçerlik ve güvenilirliğini belirlemek için ilk aşamada dil geçerliliğine yönelik çalışmalar yürütülmüştür. Öncelikle ölçek, araştırmacı tarafından İngilizce'den Türkçe'ye çevrilmiştir. Daha sonra ölçeğin çevirileri her iki dili iyi bilen 6 uzman tarafından yapılmıştır. Bu çeviriler sonucunda en uygun ifadeler seçildikten sonra, ölçeğin uygunluğunu test etmek üzere, ana dili İngilizce olup uzun süredir Türkiye'de yaşayan ve Türk kültürünü tanıyan 3 uzmana ölçeğin İngilizceye geri çevirisi yapılmıştır. Yeniden İngilizce'ye çevrilen maddeler ile orijinal ölçeğin maddelerinin eş değer olup olmadığı incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda, oluşturulan Türkçe form ile İngilizce formun eş değer olduğuna karar verilmiştir.

Ölçeğin Türkçe formu, içerik geçerliliği açısından ölçeği daha önce görmeyen, konu ile ilgili olmak üzere toplam altı uzmana (Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Uzmanı, Psikiyatri Hemşireliği Uzmanı, Halk Sağlığı Hemşireliği Uzmanı, Halk Sağlığı Uzmanı, Sosyoloji) ölçekteki her bir maddeyi 1 (en kötü) ile 10 (en iyi) arasında değerlendirmeleri için gönderilmiştir. Bu inceleme sonucunda uzmanlar, ölçeğin ölçmesi istenen durumları ölçebileceği konusunda görüş bildirmişlerdir. Bu görüşler sonucunda daha anlaşılır hale getirilen ölçeğe son şekli verilmiştir.

İlk çeviri çalışmalarından sonra ölçeğin, ölçümün yapılabileceği kişilerle benzer özellik taşıyan, ancak örnekte yer almayan 10-20 kişilik bir örnekleme uygulanması, çalış-

ma grubundaki kişilere maddelerin anlaşılıp anlaşılmadığının sorulması, belirlenen eksik ve yanlışların giderilerek ölçme aracına son şeklin verilmesi, ölçeklerin bir başka dile uyarlanması önemli bir adımdır (28). Bu amaçla örneklem özelliklerine uygun öğrencilerden oluşan 50 kişilik grupta CTS-2'nin ön uygulaması yapılmıştır. Ön uygulamada öğrencilerde, madde sayısının fazla olmasının neden olduğu sıkılma ifadeleri araştırmacı tarafından gözlenmiş, ölçek şekli olarak yeniden düzenlenerek daha kolay yanıtlanabilir hale getirilmiştir.

Anket formu ve ölçek verileri, 2006-2007 eğitim-öğretim yılı II. Yarıyılında (Şubat-Mayıs 2007) 624 örneklemden toplanmıştır. Öncelikle Fakülte ve Yüksekokulların ders programlarına ulaşılmış ve sınıflara göre anket uygulama planı oluşturulmuştur. Sınav haftalarında, öğrencilerin yoğun stres altında olduğu düşünülerek anket uygulamaya ara verilmiştir. Sınıflardaki anket uygulaması, dersden sorumlu Öğretim Elemanının izni ile ders öncesi ya da ders sonrasında yapılmıştır. Her bir uygulama öncesinde araştırmacı kendisini gruba tanıtmış ve çalışmaya ilgili genel bilgi sunmuştur. Çalışmaya katılmayı kabul eden bireylere, kendilerinden alınan bireysel bilgilerin araştırmacının dışında başka hiç kimseye açıklanmayacağı ya da bu bilgilere başkalarının ulaşmasına izin verilmeyeceği konusunda açıklama yapılmış ve 'gizlilik' ilkesine bağlı güvenleri kazanılmaya çalışılmıştır. Böylece araştırmalarda insan olgusunun kullanımında bireysel hakların korunması gerektiğinden 'bilgilendirilmiş onam' koşulu etik ilke olarak yerine getirilmiştir. Araştırma sürecinde 24 anket formu tam doldurulmaması nedeniyle iptal edilmiş, yerine aynı örneklem kriterlerine uyan yeni katılımcılar seçilerek anket uygulanmıştır.

Araştırmada öncelikle ölçeği kullanma hakkına sahip olan Western Psychological Services'den (Susan Dunn Weinberg) e-posta yoluyla ve araştırmacının yürütüleceği birimlerden kurumsal izin alınmıştır. Veriler, 2006-2007 eğitim-öğretim yılı II. yarıyılında CTS-2'nin öğrencilere kendi sınıflarında uygulanması yoluyla toplanmıştır. Ölçek uygulanmasına başlamadan önce, çalışmanın amacı yazılı ve sözel olarak araştırma örneklemine alınacak öğrencilere açıklanmış, araştırmaya katılımları konusunda onamları alınmış ve sorularının yanıtlanacağına ilişkin bilgi verilmiştir. Ayrıca etik kurul onayı alınmamıştır. Formun doldurulması öğrencilerin yaklaşık 15-20 dakikasını almıştır. Araştırma sürecinde 24 form tam doldurulmadığı için iptal edilmiş, yerine yeni katılımcılar seçilerek form uygulanmıştır.

Araştırmadan elde edilen veriler, bilgisayarda Statistical Package for Social Science (SPSS) 11.0 yazılım programında analiz edilmiştir. Ölçeğin Geçerlik analizlerinde, Kendall W analizi, "bilinen grup" ile karşılaştırmak üzere korelasyon analizi; Güvenirlik analizlerinde ise Test-Tekrar Test güvenirliliği (Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon analizi), iç tutarlık güvenirliliği (Cronbach alfa katsayısının belirlenmesi) ve alt üst grup ortalama farkına dayalı madde analizi ve madde toplam korelasyonu analizi kullanılmıştır.

BULGULAR

Araştırma örneklemine (n=624) alınan üniversite öğrencilerinin yaş ortalamaları 21.02 (± 2.03) olup, %39.7'sinin (248) cinsiyeti kadındır. Katılımcıların %87.5'i çekirdek aileye sahip olup, en çok yaşadıkları yerleşim yeri %41 oranında büyükşehirdir. Öğrencilerin %38.5'i sigara, %59.5'i alkol kullanmaktadır. Araştırmanın yapıldığı sırada katılımcıların %55.9'unun bir flört ilişkisinin olduğu, %43.8'inin ise geçtiğimiz bir yıl içinde flört ilişkisi deneyimlediği saptanmıştır. Flört ilişkisinde birlikte olunan ortalama süre 17.23 ay'dır. Öğrencilerin %45'i cinsel yönden aktiftir.

CTS 2'nin geçerlik çalışmalarında kapsam ve yapı geçerliğine bakılmıştır.

Kapsam Geçerliği: CTS 2'nin Türkçe'ye uyarlanmasında ilk aşamada veri toplama bölümünde açıklanan dil geçerliğine yönelik çalışmalar yürütülmüştür. Oluşturulan Türkçe form, orijinali ile birlikte ölçeği daha önce görmeyen ve konu ile ilgili olan altı uzmana gönderilerek her bir maddeyi 1 (hiç uygun değil) ile 10 (tamamen uygun) olarak değerlendirmeleri istenmiştir. CTS 2'nin tüm maddelerine verilen Uzman puanları Kendall W analiziyle değerlendirilmiş ve uzmanların ölçek maddelerine verdikleri puanların istatistiksel olarak farklı olmadığı ($W: 0.247, p=0.08$), uzman görüşleri arasında uyum olduğu saptanmıştır.

Yapı Geçerliği: Bu amaçla araştırmaya katılan kadın ve erkeklerin alt ölçeklere ilişkin puan ortalamalarının korelasyonlarına ayrı ayrı bakılmış, analiz sonuçları Tablo 1'de verilmiştir. Kadınlara ve erkeklere ait puanlar arasındaki düşük korelasyon elde edilmesi veya bu iki grup arasında beklenen yönde bir fark görülmesi, testin yapı geçerliğinin bir göstergesi olarak kabul edilmiştir.

Tablo 1: CTS 2 Boyutlarının Cinsiyete Göre Korelasyonlarının Dağılımı

CTS 2 Alt Ölçekleri	Cinsiyet	Uzlaşma	Psikolojik Şiddet	Fiziksel Şiddet	Cinsel Şiddet	Yaralanma
Uzlaşma	Kadın	-	0.47*	0.29*	0.09	0.08
	Erkek	-	0.29*	0.15*	0.04	-0.02
Psikolojik Şiddet	Kadın	-	-	0.57	0.26	0.24
	Erkek	-	-	0.61	0.43*	0.33*
Fiziksel Şiddet	Kadın	-	-	-	0.21*	0.35*
	Erkek	-	-	-	0.46*	0.49*
Cinsel Şiddet	Kadın	-	-	-	-	0.15
	Erkek	-	-	-	-	0.40*
Yaralanma	Kadın	-	-	-	-	-
	Erkek	-	-	-	-	-

*p<0.01

Tablo 2: CTS 2 Ölçeğinden Elde Edilen Puan Ortalamalarının Cinsiyetlere Göre Dağılımı

CTS 2 Ölçek ve Alt Ölçekler	Erkekler		Kızlar		t	p
	Ort.	SS	Ort.	SS		
Uzlaşma	3.4597	1.4789	3.7870	1.5992	2.619	0.009*
Psikolojik Şiddet	1.1822	1.0672	1.2278	1.0788	0.521	0.603
Fiziksel Şiddet	0.2817	0.6042	0.2550	0.5763	3.302	0.008*
Cinsel Şiddet	0.3723	0.6773	0.0593	0.3029	6.839	0.000*
Yaralanma	0.0745	0.3281	0.0491	0.1747	1.119	0.263
Toplam Puan	1.0741	0.5617	1.0756	0.5465	0.001	0.972

*p<0.0, t: t testi

Tablo 3: CTS 2 Alt Boyutlarının Test-Tekrar Test Uygulaması Puan Ortalamaları ve Korelasyonları (n= 30)

CTS 2 Alt Boyutları	Çatışmaların Çözümüne Yaklaşım Ölçeği				Analiz Sonuçları	
	İlk Uygulama		İkinci Uygulama		r	p
	Ort.	S	Ort.	S		
Uzlaşma	3.9833	1.313	4.361	1.1228	0.973	0.000
Psikolojik Şiddet	1.0833	0.9379	1.2458	0.9584	0.989	0.000
Fiziksel Şiddet	0.1806	0.4006	0.2250	0.4416	0.992	0.000
Cinsel Şiddet	0.1952	0.7123	0.2190	0.7262	0.995	0.000
Yaralanma	0.0667	0.3351	0.0778	0.3957	1.000	0.000

Tablo 4: Çatışmaların çözümüne yaklaşım ölçeği ve alt boyutlarının iç tutarlılık güvenilirlik katsayıları

Alt Boyutlar	Madde Sayısı	Ort.±Sd	Cronbach Alfa
Uzlaşma	12	42.646±17.798	0.88
Psikolojik Şiddet	16	17.500±15.571	0.85
Fiziksel Şiddet	24	6.311±13.147	0.89
Cinsel Şiddet	14	3.430±7.158	0.79
Yaralanma	12	0.644±2.997	0.76
Genel Ölçek	78	70.530±39.900	0.92

Bu bulgulara ek olarak kadın ve erkeklerin toplam puan ortalamaları t test analizi ile karşılaştırılmıştır. Tablo 2 incelendiğinde “uzlaşma, fiziksel şiddet ve cinsel şiddet” alt ölçek puanları açısından kadın ve erkek öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıkların bulunduğu (Sırasıyla; t=2.619, p=0.009; t=3.302, p=0.008; t=6.839, p=0.000) görülmektedir.

CTS 2'nin güvenilirliği, test-tekrar test güvenilirliği, iç tutarlılık güvenilirlik katsayısı ve alt-üst grup ortalamaları arasındaki farka dayalı madde analizi ve madde toplam korelasyonu analizleri kullanılarak incelenmiştir.

Test-Tekrar Test Güvenirliği: CTS 2'nin Test-Tekrar Test analizinde ölçek, çalışma grubunu oluşturan öğren-

ciler arasından rastgele seçilen 30 öğrenciye 4 hafta ara ile uygulanmış, ilk uygulama ve 4 hafta sonraki uygulamada verilen yanıtlar Pearson Momentler Çarpımı Korelasyonu analizi ile karşılaştırılmıştır (Tablo 3). CTS 2'nin, iki uygulamada elde edilen puanları arasındaki korelasyon 0.97 ile 1.00 arasında bulunmuştur.

İç Tutarlık: CTS 2'nin ve alt ölçeklerinin iç tutarlık incelenmesinde madde-toplam puan korelasyon katsayıları incelenmiş ve Cronbach alfa katsayıları hesaplanmıştır (Tablo 4). Analize göre CTS 2'nin Türkçe uyarlamasının Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı 0.92'dir. İç tutarlılık güvenilirlik katsayısı "Uzlaşma" alt boyutu için en yüksek (0.88) ve "Yaralanma" alt boyutu için en düşük (0.76) olarak bulunmuştur (Tablo 4).

Madde Analizi Sonuçları: Bu çalışmada, her bir madde dışarıda bırakılarak gerçekleştirilen madde - toplam puan korelasyonu analizinde, madde - toplam puan korelasyonları en düşük 0.13 (76. madde) ile en yüksek 0.57 arasında saptanmıştır. Korelasyon katsayıları 0.20'nin altında olan madde sayısı 6'dır (31, 41, 55, 56, 58 ve 76. maddeler). Tablo 5'te iç tutarlılık göstermeyen maddelerden 58, 76. maddelerin cinsel şiddet, 31, 41, 55, 56. maddelerin ise yaralanma boyutlarıyla ilgili maddeler olduğu saptanmıştır. Bu maddeler dışarıda bırakılarak yapılan analizlerde, ölçeğin güvenilirlik kat sayısında (0.92) herhangi bir değişiklik olmadığı görüldüğünden, bu maddelerin ölçekten çıkartılmamasına karar verilmiştir (29,30).

Daha sonra alt-üst grup ortalamaları farkına bakmak amacıyla ölçekten alınan toplam puanlar en düşükten en yükseğe doğru sıralanmış, her madde için alt (n=168) ve üst (n=168) %27'lik grupların puan ortalamaları arasında fark olup olmadığına, bağımsız gruplar için t-testi ile bakılmıştır. Yapılan t testi sonuçlarına göre, madde toplam puan korelasyonları 0.20'nin altında çıkan 5 maddenin (41, 55, 56, 58 ve 76. maddeler) dışındaki maddelerin her birinin istenilen düzeyde ($p < 0.05$) ayırt edici olduğu görülmüştür. Ayırt edicilik düzeyi düşük olan maddelerden üç tanesi şiddetin yaralanma boyutunda (41. Madde; erkek/kız arkadaşıyla yaşadığımız bir kavga sonucunda doktora gitmem gerekti ama gitmedim, 55. madde; erkek/kız arkadaşıyla kavgamız sonucunda kemiğim kırıldı ve 56. madde; erkek/kız arkadaşıyla kavgamız sonucunda onun kemiği kırıldı,) yer alırken diğer ikisi cinsel şiddet (58. madde; erkek/kız arkadaşım oral ya da

Tablo 5: CTS 2'nin Madde Analizi Sonuçları (Alt grup n=168, üst grup n=168)

	Ayrırdedicilik t değeri (Alt %27-Üst%27)	"r" Madde Toplam Korelasyonu	p
Faktör 1:Uzlaşma			
M 1	-13.820	0.43	0.000
M 2	-11.042	0.34	0.000
M 3	-11.543	0.48	0.000
M 4	-9.876	0.39	0.000
M 13	-8.315	0.48	0.000
M 14	-9.270	0.40	0.000
M 39	-16.928	0.56	0.000
M 40	-12.753	0.39	0.000
M 59	-16.062	0.55	0.000
M 60	-15.242	0.45	0.000
M 77	-17.547	0.56	0.000
M 78	-18.088	0.53	0.000
Faktör 2: Psilokoljik Şiddet			
M 5	-10.787	0.50	0.000
M 6	-8.528	0.47	0.000
M 25	-5.900	0.32	0.000
M 26	-4.750	0.30	0.000
M 29	-7.460	0.44	0.000
M 30	-6.764	0.42	0.000
M 35	-20.303	0.54	0.000
M 36	-13.864	0.46	0.000
M 49	-14.226	0.49	0.000
M 50	-12.246	0.50	0.000
M 65	-11.418	0.49	0.000
M 66	-9.852	0.52	0.000
M 67	-11.691	0.49	0.000
M 68	-10.898	0.45	0.000
M 69	-5.618	0.38	0.000
M 70	-5.096	0.40	0.000
Faktör 3: Fiziksel Şiddet			
M 7	-6.707	0.50	0.000
M 8	-6.181	0.46	0.000
M 9	-8.315	0.48	0.000
M 10	-7.489	0.45	0.000
M 11	-5.482	0.39	0.000
M 12	-4.533	0.40	0.000
M 17	-10.311	0.56	0.000
M 18	-8.101	0.53	0.000
M 21	-2.801	0.21	0.005
M 22	-2.640	0.26	0.009
M 33	-3.736	0.43	0.000
M 34	-3.664	0.41	0.000
M 37	-3.070	0.33	0.002
M 38	-2.393	0.31	0.007
M 43	-3.018	0.33	0.003
M 44	-2.754	0.34	0.006
M 45	-4.129	0.39	0.000
M 46	-3.878	0.30	0.000
M 53	-7.663	0.52	0.000
M 54	-6.484	0.57	0.000
M 71	-3.900	0.32	0.000
M 72	-4.163	0.41	0.000
M 73	-3.889	0.52	0.000
M 74	-3.046	0.49	0.003
Faktör 4: Cinsel Şiddet			
M 15	-5.014	0.28	0.000
M 16	-4.477	0.28	0.000
M 19	-3.465	0.36	0.001
M 20	-2.741	0.25	0.006
M 47	-2.358	0.29	0.019
M 48	-2.893	0.28	0.004
M 51	-5.546	0.27	0.000
M 52	-5.700	0.28	0.000
M 57	-2.650	0.28	0.008
M 58	-1.442	0.14	0.150
M 63	-6.208	0.23	0.000
M 64	-4.700	0.21	0.000
M 75	-2.079	0.24	0.038
M 76	-7.799	0.13	0.425
Faktör 5: Yaralanma			
M 23	-1.953	0.21	0.050
M 24	-2.686	0.21	0.008
M 27	-3.848	0.31	0.000
M 28	-3.063	0.28	0.002
M 31	-2.385	0.15	0.018
M 32	-2.724	0.26	0.007
M 41	-1.823	0.14	0.069
M 42	-2.186	0.26	0.029
M 55	-1.846	0.15	0.066
M 56	-1.263	0.18	0.207
M 61	-2.569	0.29	0.011
M 62	-2.817	0.24	0.005

anal ilişkiye girmek için zarar vermekle tehdit etti ve 76. madde; erkek/kız arkadaşım cinsel ilişkiye girmek için beni tehdit etti) boyutunda yer almıştır. CTS-2'nin madde analizi sonuçları, Tablo 5'te sunulmuştur.

TARTIŞMA

Bu çalışma, Straus ve arkadaşları tarafından 1972 yılında geliştirilen ve 1996'da tekrar gözden geçirilen "Çatışmaların Çözümüne Yaklaşım Ölçeği'nin (CTS 2) Türk üniversite öğrencilerine uygunluğunu belirlemek amacıyla yürütülmüştür. CTS2, Afrikalı Amerikalılar ve Hispanik Amerikalıların bulunduğu farklı kültürel geçmişlerden gelen 70 bin katılımcının yer aldığı pek çok araştırmada kullanılmıştır. CTS2 aynı zamanda, Hong Kong, Hindistan ve Japonya, İsrail, İspanya ve İsveç gibi en az 20 ülkede de başarıyla uyarlanmıştır (26). Straus Asya ve Orta Doğu, Avustralya ve Yeni Zelanda, Avrupa, Latin Amerika ve Kuzey Amerika'dan 7179 üniversite öğrencilerinde ölçeğin kültürler arası geçerlik ve güvenilirlik çalışmasını gerçekleştirmiş, ölçeğin yakın ilişkilerdeki şiddeti ölçmede kültürler arası uygunluk gösterdiğini saptamıştır (27).

CTS 2'nin orijinalinde ve bir çok ülkede gerçekleştirilen kültürel uygunluk çalışmasında yapı geçerliğinin belirlenmesinde faktör analizinin kullanılmadığı, yapı geçerliğine ilişkin kanıt oluşturmada alt ölçekler arasındaki korelasyon ve cinsiyetler arasındaki farklılıkların analizinin tercih edildiği saptanmıştır (26,27). Bu çalışmada da orijinal ölçeğin yazarlarının görüşleri de alınarak (09.08.2007, 07:58 pm) aynı geçerlik analiz yöntemleri kullanılmış, CTS-2'nin alt ölçeklerinin birbirleriyle olan korelasyonlarına ve puan ortalamaları açısından cinsiyet farklılıklarının bulunup bulunmadığına bakılmıştır.

Herman'ın belirttiğine göre kadın ve erkekte uzlaşma farklıdır. Erkeklerde uzlaşmaya rekabet eşlik ederken (formal uzlaşma) kadınlarda uzlaşma işbirliğiyle birlikte (işbirlikçi uzlaşma). Erkeklerdeki rekabetçi uzlaşma şekli, zaman zaman agresyonu da içermekte hatta "kabalasabilmektedir" (31). Kadınlar ise fiziksel olarak daha güçsüz olmaları, sosyalizasyonları ve üstlendikleri roller nedeniyle çatışmaları erkeklerden daha farklı, yumuşak ele almaktadır (32). Bu durumda kadınlarda uzlaşma ve psikolojik ve fiziksel şiddet arasındaki korelasyonun erkeklere göre daha yüksek olması beklenmektedir. Literatürle uyumlu olarak araştırmamızda uzlaşma ile psikolojik ve fiziksel şiddet arasındaki korelasyonun kadınlarda erkeklere göre daha yüksek olduğu saptanmış ve (Uzlaşma ve Psi-

kolojik Şiddet: Erkek: $r=0.29$, $p=0.00$; Kadın: $r=0.47$, $p=0.01$; Uzlaşma ve Fiziksel Şiddet: Erkek: $r=0.15$, $p=0.00$; Kadın: $r=0.29$, $p=0.01$) yapı geçerliğine kanıt olarak sunulmuştur.

Partnere psikolojik şiddetin fiziksel şiddeti arttırdığı bilinmektedir (33). Bu çıkarımın doğru olduğu varsayıldığında fiziksel şiddet ile psikolojik şiddet arasındaki ilişkinin yüksek korelasyona sahip olması beklenmektedir. Tablo 3'te görüldüğü üzere tüm alt ölçekler arasında psikolojik ve fiziksel şiddet korelasyon değerleri en yüksek değere sahiptir (Erkek: $r=0.61$, $p=0.00$; Kadın: $r=0.57$, $p>0.01$).

Futures Without Violence tarafından hazırlanan raporda, cinsellik için erkeklerin kızlara daha fazla baskı uyguladığı ve hatta fiziksel şiddete başvurdukları belirtilmiştir (34). Bu durumda erkeklerde cinsel şiddet ve psikolojik ve fiziksel şiddet alt ölçek puan ortalamaları arasındaki korelasyonun daha yüksek olması gerekmektedir. Çalışmamızın verileri yukarıdaki varsayımı destekler nitelikte olup, erkeklerde cinsel şiddet ve psikolojik ve fiziksel şiddet arasındaki korelasyonların kadınlara göre yüksek olduğu (Erkek: $r=0.43$, $p=0.00$; Kadın: $r=0.26$, $p>0.01$) görülmektedir.

Sommers ve arkadaşları yaptıkları meta-analitik çalışmada cinsel şiddet vakalarında yaralanma oranını %30-%70 arasında belirtmişlerdir (35). Coker ve arkadaşlarının geniş örneklem grubu ile yaptıkları (Kadın=6790, Erkek=7122) çalışmada ise kadınların erkeklerden daha fazla yaralanmayla (depresyon, kronik mental hastalıklar, cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar, madde bağımlılığı vb.) sonuçlanan psikolojik, fiziksel ve cinsel şiddete maruz kaldıklarını belirtmişlerdir (36). Bu verilere göre erkeklerde psikolojik, fiziksel ve cinsel şiddet ile yaralanma arasındaki ilişkinin yüksek korelasyona sahip olması beklenmektedir. Araştırmamızda erkeklerde psikolojik, fiziksel ve cinsel şiddet ile yaralanma arasındaki korelasyonların, kadınlara göre daha yüksek olduğu (Sırasıyla $r=0.33$, $r=0.49$, $r=0.40$) ve bu sonucun literatürle uyumlu olduğu saptanmıştır.

Yakın ilişkilerde şiddete ilişkin literatür incelendiğinde erkeklerin, kadınlardan daha fazla yaralanmayla sonuçlanan fiziksel şiddete başvurduğu görülmektedir (16,17). Bu çalışmada da, Straus ve arkadaşlarının çalışmasında olduğu gibi erkeklerde fiziksel şiddet ve yaralanma arasındaki korelasyonun kadınlarda olduğundan daha yüksek olduğu saptanmıştır. Benzer şekilde cinsel şiddet ve yaralanma arasındaki korelasyon erkeklerde kadınlardan daha yüksektir. Bu bulgular tüm kültürlerde yapılan bul-

gularla benzerlik göstermektedir (26,37,38).

Hanson çalışmasında, kızların %82'si ve erkeklerin %76'sının ilişkilerinde en az bir kez psikolojik şiddete maruz kaldığını belirtmiştir (39). Partnere psikolojik şiddetin fiziksel şiddeti arttırdığı bilinmektedir (29,37). Bu çıkarımın doğru olduğu varsayıldığında fiziksel şiddet ile psikolojik şiddet arasındaki ilişkinin yüksek korelasyona sahip olması beklenmektedir. Çalışmamızda psikolojik ve fiziksel şiddet arasındaki korelasyon değerleri incelendiğinde, Straus ve arkadaşlarının çalışmasında belirtildiği gibi tüm alt ölçekler arasında, hem kadın hem de erkeklerde en yüksek korelasyon değerine sahip olduğu saptanmıştır. Her iki cinsiyette de korelasyon değerlerinin yüksek ve birbirine yakın bulunması, psikolojik gerginliğin fiziksel şiddetle sonlanma durumundaki benzerliğe işaret etmektedir. Gerginliği tırmandırma teorisine göre (conflict escalation theory) psikolojik şiddet çatışmayı tırmandırarak yıpratıcı, acı verici ve bireysel huzuru bozucu etki yapmaktadır (40,41). Sistem teorisinde bu davranışlara "pozitif ya da besleyici geribildirim" denmektedir (42). Çalışmamızda psikolojik ve cinsel şiddet alt ölçek korelasyonlarına da bakılmış, bu değerler erkeklerde kadınlara göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Elde edilen sonuçlar ilgili yazınla tutarlık göstermektedir (43). Öte yandan Straus'un çalışmasında elde edilen korelasyon değerleri (Erkek $r=0.66$, Kadın $r=0.25$) ile karşılaştırıldığında ise kadınlara ilişkin değerler birbirine benzerken, bu çalışmadaki erkeklere ilişkin korelasyon değerlerinin daha düşük olduğu saptanmıştır ($r=0.43$) (26). Bu durum ülkeler arasındaki cinselliğe bakış ve cinsel uygulamadaki kültürel farklılıktan kaynaklandığı düşünülmüştür.

Straus ve arkadaşları prensipte karşılaştırılmayacak iki alt ölçeği, cinsel şiddet ve yaralanma alt ölçeklerini uzlaşma ile karşılaştırmış ve ayırt edici geçerlik (discriminant validity) olarak sunmuşlardır. Yazarlara göre bu alt ölçeklerle uzlaşma arasında korelasyon ya olmamalı ya da çok düşük olmalıdır. Bu çalışmada da hem cinsel şiddet ve uzlaşma, hem de yaralanma ve uzlaşma arasındaki korelasyonun sıfıra yakın hatta negatif olduğu saptanmıştır. Bu sonuçlar ölçeğin bu alt gruplarının ayırt ediciliğine kanıt olarak sunulmuştur (26).

Bir ölçeğin güvenilirliğini yansıtan diğer bir ölçüt iç tutarlılıktır. Yaptığımız çalışmada, CTS 2'nin Türkçe uyarlamasının Cronbach Alfa iç tutarlılık güvenilirlik katsayısı 0,92 olarak bulunmuş olup, yüksek derecede güvenilirdir. Araştırmamızda Cronbach Alfa iç tutarlılık güvenilirlik kat-

sayısının yüksek olması madde ve katılımcı sayısının yüksekliğine bağlanabilir (25). Ölçeğin her bir alt boyutunun da iç tutarlılık güvenilirlik kat sayıları 0.76-0.89 arasında olup, oldukça güvenilirlerdir. CTS 2'nin alt grupları içerisinde en düşük iç tutarlılığı "yaralanma", daha sonra "cinsel şiddet" grupları göstermiştir. Bu sonuç yaralanma ile sonuçlanan şiddet ilişkileri ve cinsel şiddetin hem maruz kalan hem de uygulayan açısından ifade edilmesindeki güçlülük açıklanabilir. Straus ve arkadaşlarının çalışmasında CTS 2'nin Cronbach alfa değerleri, ölçeğin geneli için 0.88, her bir alt ölçek için, 0.79-0.95 arasında bulunmuştur (26). Dietz ve Jasinski'nin CTS 2 ölçeğini kullanarak yaptıkları çalışmada Cronbach alfa değerleri her bir alt ölçek için, 0.79-0.95 arasındadır (9). Yine Straus'un belirttiğine göre ölçeğin diğer dillere uyarlamalarında Cronbach alfa değerleri; ABD'de 0.88, Japonya'da 0.97, Hindistan'da 0.89, İsrail'de 0.87 olarak bulunmuştur. Araştırmamızın bulguları CTS ile yapılan çalışmalarda Cronbach alfa değerleri ile benzerlik göstermektedir (27).

Test-tekrar test analizi, testin bağımsız ölçümleri arasındaki kararlılığını gösterir (29). Test-tekrar test korelasyon katsayı değerinin +1'e yaklaşması, değişkenler arasında ilişkinin mükemmel olduğunu göstermektedir (44). Straus (2004b) kültürler arası geçerlik ve güvenilirlik çalışmasında test-tekrar test güvenilirliği yapılmamasını araştırmasının sınırlılığı olarak göstermiştir (27). Çalışmamızda CTS 2'nin test-tekrar test güvenilirliği incelemesinde, iki test toplam puanları arasında oldukça yüksek (0.97) korelasyon olduğu ortaya konmuştur. Benzer şekilde CTS 2 alt gruplarının test-tekrar test puanları arasında da yüksek korelasyon görülmektedir. Buna göre Türk üniversite öğrencilerinde şiddet ve yaralanma durumunu belirlemede "Çatışmaların Çözümüne Yaklaşım Ölçeği'nin" test tekrar test güvenilirliğinin yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. CTS-2 test-tekrar test güvenilirliğini analiz eden sayılı çalışmalardan birinde Vega ve O'Leary test tekrar test güvenilirliğini 9 hafta arayla yaptıkları uygulama sonucunda; uzlaşma alt ölçeği için 0.60, psikolojik şiddet alt ölçeği için 0.69, fiziksel şiddet alt ölçeği için 0.76, yaralanma alt ölçeği için 0.70 ve en düşük olarak seksüel şiddet alt ölçeği için 0.30 bulmuştur (45). Bu çalışmada elde edilen korelasyon değerlerinin, Vega ve O'Leary'nin çalışmasında elde edilen değerlerden yüksek olmasının, iki uygulama arasındaki sürenin farklı olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Madde toplam puan korelasyonu, maddelerin güvenilirliklerini belirlemeye yönelik olup, test maddelerinden

alınan puanlar ile testin toplam puanı arasındaki ilişkiyi açıklamaktadır. Korelasyon katsayısının 0-20 arasında olması söz konusu maddelerin ölçülmek istenen özelliği iyi ayırt etmediğini gösterir (29). Her bir madde dışında bırakılarak gerçekleştirilen madde-toplam puan korelasyonu analizinde, korelasyon katsayıları 0.20'nin altında olan 6 madde bulunmuştur. Bu maddelerden 5'inin toplam puanla olan korelasyonu istatistiksel olarak anlamsızdır. Bu maddeler dışında bırakılarak yapılan analizlerde, ölçeğin güvenilirlik kat sayısında (0.92) herhangi bir değişiklik görülmediğinden, ölçekten çıkartılmamasına karar verilmiştir (25,30).

Çatışmaların Çözümüne Yaklaşım Ölçeği'nin Türkçeye uyarlamak için yapılan geçerlik ve güvenilirlik analizleri sonucunda; kapsam geçerliğini değerlendirmek amacıyla, uzmanların Türkçeye uyarlanan ölçek maddelerine verdikleri puanlar Kendall İyi Uyuşum Katsayısı analizi sonucunda değerlendirilmiştir. Uzmanlar arasında görüş farklılığı olmadığı görülmüştür ($p>0.05$). Yapı geçerliği için bilinen grup ile karşılaştırma yöntemi kullanılarak, uzlaşma ile psikolojik ve fiziksel şiddet arasındaki korelasyonun kadınlarda erkeklere göre daha yüksek olduğu saptanmış ve yapı geçerliğine kanıt olarak sunulmuştur. Yapılan güvenilirlik analizleri sonucunda iç tutarlılık güve-

nirlik kat sayısı örneklem grubu için ileri derecede güvenilir olduğu bulunmuştur ($\alpha=0.92$). Ölçeğin, her bir alt ölçeklerinin iç tutarlılık güvenilirlik kat sayıları oldukça güvenilir bulunmuştur ($\alpha=0.76-0.89$). Zamana karşı değişmezlik analizinde, örneklem kriterlerini taşıyan 30 öğrenciye 4 hafta ara ile anket tekrar uygulanmıştır. İki uygulama arasındaki ilişki Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı ile hesaplanmıştır. Elde edilen test tekrar test güvenilirlik katsayılarına göre Türkçe CTS 2'nin zamana karşı değişmezliğinin oldukça tutarlı olduğu görülmüştür. Ölçek maddelerinin, madde toplam puan korelasyonları incelendiğinde maddeler ile toplam ölçek arasında 0.12 ile 0.56 arasında dağılım göstermiştir.

Sonuç olarak CTS 2'nin Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması ölçeğin yeterli düzeyde psikometrik özelliklere sahip olduğunu göstermiştir. CTS 2'nin Türkçe formunun, daha geniş gruplarda şiddet prevalansını araştırmak üzere uygulanması, şiddet uygulamayı ve şiddete maruz kalmayı etkileyen nedenlerin açıklanması, araştırma sonuçlarına göre şiddete maruz kalmaya ve şiddeti önlemeye yönelik danışmanlık programlarının geliştirilmesi önerilmektedir.

Bu çalışma Akdeniz Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi tarafından desteklenmiştir.

KAYNAKLAR

1. World Health Organization. World Report on Violence and Health. Chapter 4. Violence by Intimate Partners. Geneva, 2002; p. 5-13.
2. Furlong M, Felix E, Simental J, Greaf J, Klein A, Gonzales M, Austin G. Dating violence patterns of California adolescents. National Conference of the Hamilton Fish Institute on School and Community Violence 2005; 1-5.
3. O'Keefe M. Teen Dating Violence: A Review of Risk Factors and Prevention Effort. National Electronic Network on Violence Against Women, 2005; 1: 1-5.
4. Makepeace JM. Courtship violence among college couples. Family Relations 1981; 30: 97-102.
5. Finkel E, Eckhardt CI. Intimate Partner Violence. In: The Oxford Handbook of Close Relationships. Simpson JA & Campbell L (Eds) Oxford: New York. 2011; pp. 31-45.
6. Ashley OS, Foshee VA. Adolescent help-seeking for dating violence: Prevalence, sociodemographic correlates, and sources of help. J Adolesc Health 2005; 36: 25-31.
7. Dating Violence Resource Center. Teen Dating Violence fact sheet [online]. Available at: www.ncvc.org/dvrc. Accessed Nov 16, 2005.
8. Timothy AR, Peggy A, Jonathan DK. Intimate partner abuse and the reproductive health of sexually Active female adolescents. J Adolesc Health 2005; 36: 380-385.
9. Dietz TL, Jasinski JL. The effect of item order on partner violence reporting: an examination of four versions of the revised conflict tactics scales. Soc Sci Res 2007; 36: 353-373.
10. Foshee VA, Benefield TS, Ennett ST, Bauman KE, Suchindran C. Longitudinal predictors of serious physical and sexual dating violence victimization during adolescence. Prev Med 2004; 39: 1007-1016.
11. Marcus RS, Swett B. Violence in close relationships the role of emotion. Aggress Viol Behav 2003; 8: 313-327.
12. Erden M, Akman Y (Eds). Eğitim Psikolojisi (Gelişim-Öğrenme-Öğretme) Ankara: Arkadaş Yayınevi 2001: p. 54-57.
13. Hyman KB. Dating violence among adolescents: Risk factors and implications for treatment and research. University of Pittsburgh Office of Child Development, a Program of the University For Social and Urban Research. Special Report. September, 1999: p. 1-4.
14. O'Keefe M, Teister L. Victims of dating violence among high school students. Are the predictors different for males and females? Violence Against Women, 1998; 4:195-223.
15. National Center for Injury Prevention and Control (CDC). Understanding intimate partner violence [online]. Available at: http://www.cdc.gov/ncipc/dvp/ipv_factsheet.pdf. Accessed May 23, 2011.
16. Hickman LJ, Jaycox LH, Aronoff J. Dating violence among adolescent. Prevalence, gender Distribution, and prevention program effectiveness. Trauma Violence Abuse 2004; 5: 123-142.
17. Sullivan C (Ed). Domestic and Dating Violence. An information and resource handbook. Metropolitan King County Council; Seattle 2002: p.12-19.

18. Rivas M, Graña JL, O'Leary DK, González MP. Aggression in adolescent dating relationships: Prevalence, justification, and health consequences. *J Adolesc Health* 2007; 40: 298-304.
19. Özcebe H, Aslan D, Karabiber AH, Küçüköztaş MF, Oransay K, Ölmez İ. Bir grup üniversite öğrencisinin "Flört Şiddeti" konusundaki görüşleri. *Toplum ve Sosyal Hizmet* 2002; 13: 20-28.
20. T.C. Başbakanlık Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü. Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet [online]. Available at: http://www.ksgm.gov.tr/tdvaw/doc/Ana_Rapor_Mizan_1.pdf. Accessed Eylül 9, 2011.
21. Subaşı A, Akın A. Kadına Yönelik Şiddet Nedenleri ve Sonuçları [online]. Hacettepe Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi. Available at: www.huksam.hacettepe.edu.tr/ilgiliyayinlar/pdf/kadina_yon_siddet.pdf. Accessed Kasım 16, 2005.
22. Lulofs RS, Cahn DD. *Conflict from theory to action* (2nd Edition). Boston: Allyn and Bacon. 2000: 143-5.
23. Türnüklü A. Liselerde Öğrenci Çatışmaları, Nedenleri, Çözüm Stratejileri ve Taktikleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 2007; 49: 129-166.
24. Şahin Hisli N, Basım N, Çetin F. Kişilerarası çatışma çözme yaklaşımlarında kendilik algısı ve kontrol odağı. *Türk Psikiyatri Dergisi* 2009; 20: 153-163.
25. Sönmez V. Bilimsel Araştırmalarda Yapılan Yanlışlıklar. *Hemşirelik Araştırma Dergisi* 1999; 1: 13-22.
26. Straus MA, Hamby SL, McCoy S, Sugarman DB. The Revised Conflict Tactics Scales: Development and preliminary psychometric data. *J Family Iss* 1996; 17: 283-316.
27. Straus MA. Cross-Cultural Reliability and Validity of the Revised Conflict Tactics Scales: A Study of University Student Dating Couples in 17 Nations. *Cross-Cultural Research* 2004; 4: 407-432.
28. Tezbaşaran A. Likert tipi ölçek geliştirme kılavuzu. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları 1997: 19-51.
29. Şencan H (Ed). *Sosyal ve Davranışsal Ölçümlerde Güvenilirlik ve Geçerlilik*; Ankara: Seçkin Yayınevi 2005: p. 107-113, 166-9, 381-390.
30. Büyükoztürk Ş. *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. Pegem Yayıncılık; Ankara. 2011: p. 171.
31. Herman C. *Understanding Gender and Negotiation*. University of Saskatchewan. Dispute Resolution Award Competition, June, 2005.
32. Kolb DB. *Negotiation Theory Through the Looking Glass of Gender* [online]. Occasional Paper of Institute for Conflict Analyses and Resolution. George Mason University, Fairfax, Virginia. Available at: http://scar.gmu.edu/op_9_kolb.pdf. Accessed Temmuz 6, 2012.
33. Page Zara A, İnce M. Aile içi şiddet konusunda bir derleme. *Türk Psikoloji Yazıları*, 2008; 11: 81-94.
34. *Futures Without Violence* (2005). The facts on teens and dating violence [online]. Available at: http://www.futureswithoutviolence.org/userfiles/file/Teens/teens_facts.pdf. Accessed Eylül 9, 2011.
35. Sommers MS, Brunner LS. Injuries from intimate partner and sexual violence: Significance and classification systems. *J Forensic Legal Med* 2012; 19: 250-263.
36. Coker CL, Davis KE, Arias I, Desai S, Sanderson M, Brandt HM, Smith PH. Physical and mental health effects of intimate partner violence for men and women. *Am J Prev Med* 2002; 23: 260-268.
37. Amar AF, Gennaro S. Dating violence in college women: Associated physical injury, healthcare usage, and mental health symptoms. *Nurs Res* 2005; 54: 235-242.
38. Offenhaue P, Buchalte A. *Teen Dating Violence: A Literature Review and Annotated Bibliography* [online]. Library of Congress – Federal Research Division. 2011. (On-Line) Available at: <https://www.ncjrs.gov/pdffiles1/nij/grants/235368.pdf>. Accessed Temmuz 16, 2012.
39. Hanson RF. Adolescent dating violence: Prevalence and psychological outcomes. *Child Abuse Negl* 2002; 26: 447-451.
40. Winstok Z, Eisikovits Z. Motives and control in escalatory conflicts in intimate relationships. *Children Youth Serv Rev* 2007; 30: 287-296.
41. Winstok Z. Conflict escalation to violence and escalation of violent conflicts. *Children Youth Serv Rev* 2008; 30: 297-310.
42. Gottman J, Swanson C, Swanson K. A General systems theory of marriage: Nonlinear difference equation modeling of marital interaction. *Person Soc Psychol Rev* 2002; 6: 326-340.
43. Rivera L, Allen-Leigh B, Rodríguez-Ortega G, Chávez-Ayala R, Lazcano-Ponce G. Prevalence and correlates of adolescent dating violence: Baseline study of a Cohort of 7960 male and female Mexican public school students. *Prev Med* 2007; 44: 477-484.
44. Özsoy O. *İktisatçılar ve İşletmeciler İçin İstatistik*. 2. Baskı. Siyasal Kitabevi: Ankara; 2005: p. 351.
45. Vega EM, O'Leary KD. Test-Retest Reliability of the Revised Conflict Tactics Scales (CTS2). *J Family Viol* 2007; 22: 703-708.